

найзагальніші принципи буття у такому розумінні з'ясовуються лише інтуїтивно, а не в процесі практичної, пізнавальної діяльності людини, взаємодії суб'єкта і об'єкта. Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що зміст поняття «онтологія» складають основи, витoki, першоначала всього існуючого. Це означає, що змінюються найзагальніші принципи буття світу, людини, суспільства.

По-друге, це інформатизація, що призводить до становлення інформаційної єдності і супроводжується низкою процесів і продуктів, наприклад, нової якості комунікацій, взагалі до якісно нового соціального метаболізму. Ключовим продуктом є соціальний метаболізм, що свідчить про наявність або становлення у завершальній стадії планетарного соціального тіла і про матеріально-інформаційний обмін, що йому має бути органічно притаманним. Соціальний метаболізм при цьому розглядається як міжсистемний обмін, представлений у соціальній системі трьома основними потоками: обмін природними багатствами, територіями, сферами життєвого простору, людськими ресурсами (ресурсна сфера); обмін товарами, капіталом (економічна сфера); обмін ідеями, інформацією, цінностями (інформаційно-культурна сфера) [4].

По-третє, становлення організаційної єдності світової спільноти, що потребує переформування морфологічної основи планетарного соціального тіла і структури управління світовою спільнотою у межах Світового мережевого суспільства або планетарного соціального організму. «Введення поняття «соціальне тіло» обумовлене трьома тенденціями в пізнанні проблем управління соціальним розвитком планетарної спільноти: 1) визнання обмеженості змістовних можливостей системного підходу до управління; 2) незадовільними спробами представити соціальну систему безособово; 3) обмеженими можливостями самого діяльнісного підходу як основи побудови суспільних наук, в яких діяльність позасистемна і позасуб'єктна.

Як у нарощуванні потужності фізичного тіла людини взяла участь техніка, що створила засоби для штучного посилення його природних органів, так і в соціальному плані для управління дедалі більш складними об'єктами біосціотехнічної і соціокультурної природи були винайдені створені штучно конструкції (організації) для посилення обмежених можливостей окремої людини в управлінні складними соціальними об'єктами і процесами. «Соціальне тіло» відрізняється від «природного тіла» передусім тим, що воно буде себе і своє оточення на власний розсуд, тим, що воно значною мірою створює і містить штучні компоненти. Це явище має назву аутопоезису, тобто самовідтворення соціального організму.

За таких умов постає питання про орган управління планетарним соціальним цілим. За нашою робочою гіпотезою це має бути Світовий Уряд. Тому мета цієї статті полягає в обґрунтуванні робочої гіпотези про те, що його поява є закономірною і бажаною, оскільки планетарний соціальний організм повинен мати орган власної координації і управління, тобто у ньому сьогодні є гостра суспільна потреба, а його відсутність або невиразна дієвість є гострою соціальною проблемою.

Нашу думку підтримують й інші установи і дослідники. Наприклад, лондонська «Financial Times» відкрито сформулювала цю точку зору в статті свого коментатора зовнішніх стосунків Гідеона Ракмана, опублікованій 8 грудня 2009 року. Заголовок цієї статті досить промовистий: «А тепер про Світовий уряд». Цю ж мету переслідують Трибічна комісія, CFR (Комітет з міжнародних відносин; прим. mixednews) і Більдербергські інсайдери, навіть Ватикан.

Макроуправління планетою Земля є нелегкою справою. Воно вимагає стратегічного і тактичного планування великих мереж мозкових центрів, пов'язаних з великими елітними університетами, де легіони академіків, лобістів, діячів ЗМІ і політичних фігур взаємодіють між собою, що фінансується глобальними корпоративними і банківськими надструктурами. Вони роблять це цілісно, значно, що діють на різних етапах, просуваючись з різними швидкостями:

* Фінансові тригери рухаються із швидкістю світла завдяки електронним технологіям, які формують або обрушують ринки, валюти і навіть країни всього за декілька годин або днів;

* Економічні тригери рухаються повільніше: виробництво автомобілів, літаків, продуктів, одягу, будівництво заводів і будинків займає місяці;

* Політичні тригери, прив'язані до «демократичної системи», залишають політиків у владі впродовж декількох років;

* Культурні тригери простягаються на цілі покоління: ось де психологічна війна досягає безпрецедентних «висот» [7].

Правда, інші дослідники, на відміну від нашого погляду на цю проблему, появу Світового уряду пов'язують, як правило, з негативними процесами, що нині супроводжують соціальний розвиток планетарної спільноти. Вони спираються на глобаль-

УДК 101

Олександр Рябека, канд. філософських наук, Україна, м. Запоріжжя

Становлення Світового Уряду як соціальна проблема XXI ст.

Обґрунтовується робоча гіпотеза про те, що поява Світового Уряду є закономірною і бажаною, оскільки планетарний соціальний організм повинен мати орган власної координації і управління, тобто у ньому сьогодні є гостра суспільна потреба, а його відсутність або невиразна дієвість є гострою соціальною проблемою.

Ключові слова: соціальна проблема, соціальний організм, Світовий Уряд.

Александр Рябека. Становление Мирового Правительства как социальная проблема XXI ст.

Обосновывается рабочая гипотеза о том, что появление Мирового Правительства является закономерным и желательным, поскольку планетарный социальный организм должен иметь орган собственной координации и управления, то есть в нем сегодня есть острая общественная потребность, а его отсутствие или невыразительная действенность является острой социальной проблемой.

Ключевые слова: социальная проблема, социальный организм, Мировое Правительство.

Oleksandr Ryabeka. Becoming of World Government as social problem of XXI of century

A working hypothesis is grounded that appearance of World Government is appropriate and desirable, as a planetary social organism must have an organ of own co-ordination and management. It is in him today there is a sharp public necessity, and his absence or inexpressive effectiveness is a sharp social problem.

Keywords: social problem, social organism, World Government.

Сучасний соціальний розвиток характеризується у науковій спільноті як сукупність мегапроцесів, що рано чи пізно повинні матеріалізуватися у специфічних продуктах і почати стало функціонувати у планетарному просторі. Коротко нагадаємо, про які процеси-тенденції йде мова. По-перше, це глобалізація і глокалізація, що призводять до онтологічної єдності світової спільноти. Нагадаймо, що поняття «онтологія» не має однозначного тлумачення у філософії. І це не випадково. Воно складне, змістовне, багатогранне. Існує, принаймні, три значення цього поняття: 1) під онтологією розуміють ту частину філософії, яка з'ясує основи, фундаментальні принципи буття, першоначала всього сутнісного. Саме поняття «онтологія» у перекладі з грецької мови означає вчення про суще, сутнісне, найважливіше (онто – суще, сутнісне, логія – вчення). Це вчення про першооснову буття, про субстанцію, матерію, простір, час, рух, причинність тощо; 2) у марксистській філософії поняття «онтологія» використовується для з'ясування сутності явищ, що існують незалежно від людини, її свідомості (та ж матерія, рух, розвиток, його об'єктивні закони тощо); 3) у західній філософії у поняття «онтологія» теж включають найзагальніші принципи буття, але вони розглядаються на рівні надчуттєвої, надраціональної інтуїції. Це так звана «трансцендентальна онтологія» Гуссерля, «Критична онтологія» Гартмана, «фундаментальна онтологія» Гайдеггера тощо. Тобто

не потепління, пандемії, «міжнародний тероризм», фінансовий крах, економічну депресію, навіть на контакти з прибульцями. І роблять закономірний висновок про те, що «усі вони служать, щоб показати, що з ними не можна мати справу інакше, як у рамках єдиної держави, тим самим виправдовуючи необхідність Світового уряду» [7].

Ми ж виходимо з того, що поява Світового уряду детермінована морфологічним станом планетарного соціального організму і тому він повинен з'явитися як орган соціального цілого. Отже, далеко не випадково 2013 рік визнано роком Світового уряду.

Розходження між змістом, спрямованістю, характером діяльності основних цивілізаційних гілок, що нині утворилися і стало функціонують у планетарному просторі, і якістю управління планетарним соціальним розвитком, що нині характеризуються, з одного боку, гострою кризою розвитку планетарного соціального організму як цілісності; з іншого – економічною депресією, інфляційні головних валют, що обслуговують світовий ринок, екологічними проблемами, зростанням масштабів міжнародного тероризму, міграційних процесів, військових конфліктів (на думку інших дослідників). Це свідчить про наявність гострої соціальної проблеми – відсутності координуючого органу на міжнародному рівні. Так формується гостре соціальне протиріччя XXI століття – онтологічна основа проблеми формування системи управління світовим розвитком.

Далі ми розглянемо умови формування і умови (механізми) вирішення соціальних проблем управління планетарним розвитком. Водночас підкреслимо, що умови формування та умови вирішення проблеми різняться між собою не тільки в часі, а й тим, що перші є можливістю других, що перші – необхідні і недостатні умови, а другі – необхідні і достатні. Крім того, умови виникнення проблем не вибираються, а деякі умови вирішення можуть вибиратися, тому що одну й ту саму проблему можна вирішити за допомогою різних засобів [1, с.45].

Щоб пояснити генезис проблеми становлення Світового уряду, необхідно показати походження, виникнення, а у більш широкому значенні зародження та наступний процес його розвитку у структурі планетарного цілого як органу управління міжнародними стосунками.

Вивчаючи генезис соціальної проблеми формування Світового уряду, потрібно виходити з того, що ця проблема як соціальне явище детермінується двома чинниками: підставою та умовами. При цьому підстава породжує зміст соціального органу – Світового уряду, який є відносно самостійним агентом соціального процесу, умови квантують його у специфічні вузли. Інакше кажучи, це означатиме, що сама проблема виникає за рахунок руху підстави, а розмір проблеми – за рахунок умов, що склалися у певний момент і у певному місці. Тут є і зворотний рух.

З огляду на це у ході генетичного аналізу варто бути гранично уважним при розведенні підстави і умов, бо це дуже складне завдання, оскільки діалектичне «перетворення» умови на зумовлене, причини на наслідок, загального на особливе, підстави на результат є загальним законом формування цілісних систем від космологічних до соціальних.

Під підставою формування Світового уряду як соціальної проблеми управління треба розглядати науку як сферу духовного виробництва, теоретичної діяльності людини, функція якої полягає у виробленні та систематизації знань про дійсність, доведення їхнього розуміння до законів, а у практичному вимірі – до формулювання принципів організаційної поведінки цивілізаційних утворень, регіональних об'єднань країн, політико-економічних утворень держав і особистості відповідно до логіки саморозгортання планетарного соціального організму і родового життя людей.

Наразі варто перейти до стислої характеристики умов як чинника детермінації соціальної проблеми або змін у системі самоорганізації планетарної спільноти. Оцінюючи умови детермінації соціальних проблем управління, ми виходимо з того, що явище, яке розгортається у планетарному соціальному організмі або його складових (соціальних організаціях окремих країн та особистості) ще має набути функцію, визначення (властивість) умови щодо проблеми планетарного управління.

Це значить, що одне соціальне явище, наприклад, розбудова соціально орієнтованої економіки, має властивість слугувати іншому явищу – системі управління, здійснювати функцію умов виникнення соціальної проблеми, а друге соціальне явище не має такої властивості. З цього приводу Г. Гегель писав: «Коли ми говоримо про умови існування якоїсь речі, то під цим розуміємо двоїстість: по-перше, певне наявне буття, певне існування цього безпосереднього і, по-друге, призначення цього безпосереднього бути знятим і слугувати для здійснення другого» [3, с. 245].

У першому наближенні умови формування соціальної проблеми формування Світового уряду можна охарактеризувати як соціальне явище, що впливає на її виникнення, існування, розви-

ток та вирішення. Насамперед вони тлумачаться у широкому та вузькому смислах. У широкому смислі соціальне явище означає явище (процес, річ, відношення, діяльність і т. ін.), що призводить до появи проблем у системі управління. У вузькому розумінні соціальне явище є необхідним для виникнення, існування або зміни управління суспільством.

Відомо, що якості явища не виникають з його відношення до інших явищ. Вони притаманні самому явищу, що у цьому випадку детерміноване смислогенезом. Але без таких відношень неможливо їх виявити. Кожне явище є комплексом відношень його елементів, який вступає насамперед у відносини з системою управління, завдяки чому здійснюється функція слугувати проблемі. Поняття «умова проблеми» диктує саме цю службову роль явища щодо проблеми.

По-друге, якщо певний процес у планетарному соціальному організмі стає умовою для появи проблеми у системі управління, це означає, що між ними сформувався цілий комплекс зв'язків та стосунків. Зв'язок явища та проблеми проявляється у системі зв'язків їхніх елементів. Умова є формою вираження цього зв'язку, причому негативного або руйнівного за характером.

По-третє, варто зауважити, що не весь зміст соціальних умов, тобто умов життєдіяльності планетарного соціального організму, включається у зміст умов проблеми. «Умови, – пише Гегель, – є певним розкиданим матеріалом, що чекає і вимагає свого застосування» [2, с. 150].

Ми вважаємо, що умови, які детермінують появу соціальних проблем у системі управління, можуть бути щонайменше двох видів: первинні і вторинні.

Механізм впливу первинних умов системи суспільних відносин, які складають планетарний соціальний організм, на систему управління, тобто на Світовий уряд, можна розкрити, спираючись на праці К. Маркса, в яких обґрунтовано діалектику перетворення системи у цілісність [6, с. 229]. Безумовно, що саме цим шляхом розвивається Світовий уряд як звичайна система управління, бо у структурі одного й того самого соціального цілого – планетарного соціального організму – не може бути винятків для однакових за походженням органів. У цьому контексті світова система управління має аналогічні характеристики з світовою економічною, соціальною, політичною та ідеологічною системами.

Розглянемо вплив вторинних умов на формування Світового уряду. Вони пов'язані зі станом планетарного соціального середовища, що слугує полем можливого розвитку уже тепер сукупності соціальних організацій усіх без винятку країн, на які мають бути покладені допоміжні функції Світового уряду.

Процеси глобалізації, що спостерігаються у розвитку світової спільноти, становлення єдиного організаційного простору, універсалізація технологій та створення інформаційних систем типу Інтернету, а у цьому випадку коректніше сказати Електронних урядів, формують сукупність проблем для управління не стільки матеріального, технічного або фінансового плану, скільки кадрового та психологічного походження.

Механізм впливу вторинних умов на формування проблем Світового уряду діє у фоновому режимі. Це означає, що він змінює первинні умови, надаючи їм певного характеру та швидкості течії процесів, що згодом впливає на планетарну систему управління. Тому в одному випадку вторинні умови уповільнюють хід задоволення потреб планетарного управління, на цьому підґрунті додатково виникають проблеми, у другому випадку вторинні умови пред'являють принципово нові вимоги та намагаються виконати їх, формують у собі потреби, які нічим задовольнити, оскільки умови вирішення ще відсутні або тільки складаються.

Отже, варто зауважити, що вторинні умови можна було б і не розглядати під таким кутом зору, якби не одна обставина. Вона полягає у тому, що сучасна світова спільнота, тобто Захід і Схід, живуть водночас у транзитних соціумах. Це означає, по-перше, що розбудова національної системи управління без урахування світової тенденції в осягненні смислогенезу має великий ризик знову опинитися на узбіччі загальнореволюційного процесу, а по-друге, копіювати закордонний досвід без урахування логіки розгортання національної системи управління неприпустимо.

Сформувавши соціальну проблему системи управління, тобто Світового уряду, означає сформувати головне відношення її структури, а саме формалізувати вимоги або потреби до системи планетарного управління, умови їхнього формування та умови вирішення. При цьому структура проблеми – це така складова частина системи численних характеристик проблеми, яка є інваріантним аспектом проблеми, стійкої у ній і тому дещо відокремленою від явищ, що детермінують проблему формування Світового уряду. Водночас зміни у проблемі відбуваються як під впливом довкілля, так і під впливом автономних вимог проблеми. Аналогічні процеси відбуваються з явищами, які стають умовами вирішення проблем.

До морфологічних проблем формування Світового уряду як органу управління належать ті проблеми, що стосуються її структури, або «устрою», як відносно самостійного утворення. Так, наприклад, морфологічні деформації спостерігаються у випадку недостатнього фінансування системи управління, що більш характерне для соціальних організацій окремих країн, а у вимірі формування Світового уряду – узгодження цінностей і мети планетарного соціального розвитку. Це треба мати на увазі, коли мова йде про планетарний рівень управління світовим розвитком.

До функціональних проблем Світового уряду належать ті проблеми, що стосуються його функціональних властивостей. Їх ми можемо спостерігати та вимірювати через розбалансування якісних та кількісних показників розвитку галузей народного господарства, арифмію, дисфункції та диспропорції у цивілізаційному/регіональному вимірі і різних станах соціальних організацій окремих країн.

Функціональний розлад у системі управління планетарним розвитком можна усунути шляхом активної та цілераціональної діяльності Світового уряду. Але виникають три умови, які суттєво впливають на якість вирішення розладу. Перша з них – це наявність розвиненого зворотного зв'язку в системі управління організаційною діяльністю.

Друга – ментальні і ціннісні розходження, що закладаються не тільки у поведінку людини, а ще й віддзеркалюються у національних нормативно-правових системах і глибоко укорінюються у моральних імперативах поведінки етносів, народів і націй.

Третя – це бюрократизація міжнародних структур і національних систем управління, бо як будь-яке самостійне ціле вони можуть поставити корпоративні/особисті інтереси над суспільними і бути глухими до вимог Світового суспільства.

Соціальні проблеми як морфологічного, так і функціонального походження водночас можна класифікувати у загально-еволюційному процесі як співвідношення між старим та новим. Протиріччя типу «старе-нове» – це протиріччя поступального розвитку, протиріччя зростання. Їх вирішення означає виникнення нових можливостей, нових стимулів та рушійних сил. Тому логічно, що саме вони складають основу аналізу при пошуку джерел подальшого розвитку системи управління.

Отже, проблеми у системі управління планетарним розвитком виникають двома шляхами, один з яких ми пов'яжемо зі смислогенезом як явищем космічного походження і незалежним від суб'єкта історичної дії. Наука, яку ми спочатку розглядали як підставу формування проблем управління, у недалекому майбутньому може інтегруватися не тільки з навчанням та вихованням у єдиний освітнянський процес, про що сьогодні йдеться, а й захопити у свій вир систему управління. Це варто вважати закономірністю глобалізаційного походження.

Другий шлях – це тиск на систему управління, тобто на Світовий уряд, Світового громадянського суспільства, яке нині інтенсивно трансформується в континентальну та планетарну цілісність. Саме ці соціальні структури створюють умови, що формують проблеми у структурі та функціонуванні системи управління – Світовому уряді, визначають морфологічні та функціональні її характеристики.

Підсумовуючи викладене вище, робимо висновок, що соціальна проблема у структурі системи управління остаточно сформована, коли кристалізувалось головне її структурне протиріччя: вимоги, умови виникнення та умови вирішення. Дві складові ми вже розглянули, наразі розглянемо умови вирішення соціальних проблем системи управління.

Щоб розглянути специфіку умов вирішення соціальних проблем управління – Світового уряду, необхідно зазначити два моменти: по-перше, провести більш глибоку межу між умовами виникнення та умовами вирішення соціальних проблем управління, а по-друге, уточнити світоглядно-методологічні та ідеологічні передумови вирішення соціальних проблем управління.

Соціальна проблема формує новий зміст, який наповнює систему управління – Світовий уряд позитивним матеріалом на підставі створеного ідеалу. При цьому негативний матеріал, що деформував процеси, відносини, зв'язки в соціальному органі, зменшується в обсязі та впливі на ціле. Орган оживає, починається фаза оздоровлення та підйому в розвитку.

Умови вирішення проблем водночас виконують роль засобів їхнього вирішення. Під засобами людської діяльності нерідко розуміють саме її умови. К. Маркс, аналізуючи структуру процесу праці, писав: «Крім тих речей, завдяки яким праця впливає на предмет праці і які тому так чи інакше слугують провідниками її діяльності, у більш широкому сенсі до засобів процесу праці відносяться усі матеріальні умови, необхідні загалом для того, щоб процес міг здійснюватись» [5, с. 191]. Г. Гегель визнавав «засіб» як визначеність об'єкта через мету. Отже, ми повинні розпізнавати подвійну природу засобу: як засіб реалізації мети та як засіб

визначення мети, бо надто жорстким є розчленування функцій засобу на ідеальну та реальну.

Проблема разом з умовами становлення і реалізації детермінує наслідки діяльності людей з вирішення проблеми. Наслідок же є зумовленим стосовно усіх трьох факторів життєдіяльності: проблеми та двох типів її умов. Види відношень детермінізму між цими чотирма факторами різні: відношення умов і обумовленого (у вузькому сенсі), основи та заснованого, причини і слідства, можливість і дійсність. Наслідок, таким чином, є обумовленою, заснованою і дійсністю.

Тепер можна відтворити алгоритм вирішення соціальних проблем. Він має свою логічну послідовність дій, яку можна назвати механізмом вирішення соціальних проблем управління – створення Світового уряду.

Критерій якості вирішення соціальних проблем управління – розвиток планетарного соціального організму. Тим самим розвиток Світового уряду як органу управління соціальним розвитком планети потрапляє під дію механізму соціального контролю. Так, на основі дії механізму зворотного зв'язку в системі управління формується й функціонує механізм самовідтворення соціальних потреб системи планетарного управління, який є запорукою її саморозвитку як самодостатнього соціального органу в складі соціального цілого – планетарного організму та відповідний йому за морфологією і функціональними можливостями.

Отже, сучасний етап соціального розвитку світової спільноти: а) сягає планетарного рівня; б) характеризується становленням онтологічної, морфологічної, інформаційної і організаційної цілісності; в) потребує Світового уряду як органу управління планетарним розвитком; г) у гострих колізіях сучасного глобалізованого розвитку у напрямі до Світового громадянського/мережевого/інформаційного суспільства вже сформувалась нагальна соціальна потреба у специфічному органі самоуправління – Світовому уряді, що має власні інструменти управління, наприклад, міжнародне право, загальнолюдські цінності/мораль; д) на практиці швидко формуються і стало функціонують окремі його складові – міжнародні організації: ООН, ЮНЕСКО, МВФ, ОБСЄ, ЄАС, двох- і багатосторонні комісії, форуми, ради та інші організаційні утворення; е) теоретична думка має змодельювати Світовий уряд відповідно до вимог прогресу світової спільноти у цивілізаційній фазі розвитку, а філософія – пояснити його природу, сутність, зміст, форми, місце в ньому людини і наявних соціальних систем національного походження, світогляд, ідеологію і загальну мету розвитку світової спільноти.

Список використаних джерел

1. Бех Ю. В. Філософський модус загальної теорії управління : монографія / Ю. В. Бех ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 478 с.
2. Гегель Г. Феноменология духа / Г. Гегель. // Гегель Г. Сочинения : [в 14 т.] – М. : Изд-во социально-политической литературы, 1959. – Т. 4. – 487 с.
3. Гегель Г. Энциклопедия философских наук / Г. Гегель // Гегель Г. Сочинения : [в 14 т.]. – М. ; Л. : Гос. изд-во, 1929. – Т. 1. – Ч. 1. – 437 с.
4. Крохмаль Н.В. Штучна мова в контексті дослідження соціального метаболізму/http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Niz/2012_13/krochmal.htm
5. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. : Процесс производства капитала / К. Маркс // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – 2-е изд. – М. : Изд-во политической литературы, 1960. – Т. 23. – 920 с.
6. Маркс К. Критика политической экономии (черновой набросок 1857-1858) / К. Маркс // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – 2-е изд. – М. : Изд-во политической литературы, 1968. – Т. 46. – Ч. 1. – С. 51-510.
7. <http://blog.i.ua/user/4248332/1188034/>

* * *